

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut.

(Formand for Naalakkersuisut)

Det er dejligt at være tilbage her i salen. Uanset hvad vi mener om hinandens politiske holdninger og værdier, så er jeg stolt over, at vi har et demokrati, hvor vi kan mødes og debattere politik på en civiliseret og fredelig facon.

Jeg er stolt over, at vi har et demokrati, hvor vi benhårdt kan diskutere politik her i salen, hvorefter vi kan hygge os med hinanden og tale om børn, familie, sport og andre ting over en kop kaffe og et stykke kage.

Jeg tror, at der er mange, der vil blive overrasket over, at vi politikere rent faktisk godt kan hygge og have det sjovt på tværs af partiskel.

Så kære kolleger; jeg er glad for at se jer igen, og jeg ser frem til at grine og hygge med jeg i kaffestuen og på kontorerne. Men jeg ser især frem til at debattere og diskutere politik her i salen. Vi står nemlig over for et ekstremt vigtigt og afgørende politisk efterår, hvor vi forhåbentlig skal have en række reformer på plads. I forbindelse med fremlæggelsen af årets finanslovsforslag fortalte Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling, at der her i efteråret gerne skulle opnås enighed om en ny fiskerilov, en skattereform, en sundhedsreform, en boligreform og en uddannelsesreform. Formanden for Naalakkersuisut bekræftede i sin åbningstale, at dette fortsat er intentionen. Alle disse områder er vigtige for vores fælles fremtid, og vi fra Demokraatit var derfor meget tilfredse med, at der nu langt om længe kommer til at ske noget på disse områder. Desværre må jeg sige, at jeg allerede er meget skuffet over Naalakkersuisut.

Naalakkersuisut har allerede erklæret, at det ikke bliver til noget med at fremsætte forslag til en ny fiskerilov til trods for, at daværende Naalakkersuisoq for Fiskeri meget klart har lovet at gøre det. Nu skal vi så have en ny Naalakkersuisoq for Fiskeri, hvilket vil forsinke processen. Det er uacceptabelt og tegn på den ustabilitet og det mangel på mod, der gennemsyrrer det nuværende Naalakkersuisut.

Daværende Naalakkersuisoq for Sundhed har i august afholdt et seminar for alle partier, der var en decideret fiasko. Naalakkersuisoq var uforberedt og ukonkret. Seminaret var derfor decideret spild af tid. Her må jeg kraftigt opfordre til, at der bliver strammet op. Når man har ansvaret for så vigtigt et område som befolkningens sundhed, så er man altså nødt til at have visioner og idéer for området. Det havde daværende Naalakkersuisoq for Sundhed ikke, og det er derfor helt rimeligt, at vedkommende nu ikke længere er Naalakkersuisoq. Men også denne udskiftning vil jo betyde, at det vigtige arbejde med at forbedre sundhedsvæsenet bliver forsinket. Det er bestemt ikke godt nok.

Vi håber, at de fremadrettede forhandlinger om disse to vigtige områder kommer til at foregå i et ordentligt og effektivt forhandlingsmiljø, hvor der udvises den fornødne respekt over for os i Inatsisartut.

I Demokraatit stiller vi store krav til både proces og til resultat. Vi vil have et ordentligt forhandlingsmiljø, og vi vil ende ud med rigtige reformer. Det vil sige reformer, der bidrager til at fremtidssikre vores land.

Vi ser således frem til at deltage i alle forhandlinger med Naalakkersuisut, men vi forventer, at Naalakkersuisut forbereder sig bedre og at mødemateriale herunder beregninger og analyser bliver fremsendt i god tid. Ellers er der ikke tale om et seriøst forhandlingsmiljø.

Herudover er vi nødt til at påpege, at når vi taler om reformer, så vil vi have rigtige reformer. Vi har i indeværende valgperiode desværre måttet konstatere, at Naalakkersuisut har fremlagt forslag til Inatsisartut, som de har omtalt som reformer, men som desværre har haft en negativ påvirkning på den samlede økonomi. Det betyder selvsagt, at de såkaldte reformer har bragt os længere væk fra at få råd til skattelettelser, længere væk fra at få råd til bedre velfærd og længere fra den økonomiske selvårenhed, der er en forudsætning for selvstændighed.

Den går ikke med de kommende reformer. Det er klart, at både en boligreform og en sundhedsreform på kort sigt vil koste penge, da der her er tale om to områder, der har været underprioriteret af Siumut og IA, siden områderne blev hjemtaget. Men også på disse områder er det vigtigt for Demokraatit, at vi på lang sigt kan se tegningen til, at også disse områder bliver mere veldrevne, mere effektive og mere rentable.

De svageste skal altid prioriteres først

Jeg har ofte brugt min taletid i disse åbningsdebatter til at tale om uddannelse, erhverv, økonomi, fiskeri, råstoffer, turisme, skattelettelser og den slags. Det kunne jeg sagtens gøre igen, da der er tale om ekstremt vigtige områder. Men det er egentlig min opfattelse, at de fleste mennesker er rimelig godt klar over, hvad Demokraatit mener om disse områder. Derfor vil jeg i stedet bruge min taletid i dag til at fortælle om vores politik på social- og sundhedsområdet.

Socialpolitik bør efter Demokraatits mening altid tilstræbe at hjælpe de mennesker, der har det største behov. Det vil som oftest være mennesker, der er sat i en situation, som de ikke selv kan kontrollere. Gode eksempler herpå er omsorgssvigtede børn, handicappede, syge, misbrugere, hjemløse og ældre mennesker uden pensionsopsparing.

Vi har i dag indrettet et velfærdssamfund, hvor vi alle har en række rettigheder. Eksempler herpå er ret til offentlig hjælp ved arbejdsløshed, ret til SU, ret til alders- og førtidspension samt gratis lægehjælp. Det er gode og vigtige rettigheder.

Men i vores iver efter at gøre så meget godt, så er det som om, at vi har glemt at prioritere i, hvem der har størst brug for hjælp fra samfundet. Vi har glemt at prioritere de allersvageste. Dem der ikke selv har mulighed for at gøre mere end de allerede gør.

Demokraatit mener eksempelvis, at fuldt ud arbejdsduelige mennesker bliver hjulpet for meget. Det er

masser af arbejde til alle, der kan arbejde. Alligevel har vi gjort det alt for attraktivt at blive derhjemme på offentlige ydelser.

Fremadrettet bør vi i langt højere grad kanalisere vores hjælp og vores indsatser over på de grupper i samfundet, der har mest brug for hjælp og som er havnet i nød af uforskyldte årsager.

Omsorgssvigtede børn

Der er desværre alt for mange børn, der vokser op med omsorgssvigt som for eksempel vold og/eller seksuelt misbrug. Omsorgssvigtet kan dog også være i mildere grad, hvor barnet ikke lider fysisk overlast, men er påvirket af forældrenes misbrug eller lignende, hvilket kan medføre, at barnet går sulten i seng, aldrig har madpakke med i skole og i det store og hele er overladt til sig selv. Ingen af disse ting er i orden.

Vi skal blive bedre til hurtigere at gribe ind, hvis et barn bliver omsorgssvigtet. Det gælder både fagpersoner som pædagoger og lærere og det gælder den nærmeste omgangskreds som for eksempel naboer, venner og familie. Det kan være svært at gribe ind, men her er det vigtigt, at vi alle sætter ethvert barns tarv i første række. Konflikterne med forældrene må løses senere.

Vi er derfor nødt til at sikre, at der altid er plejefamilier og andre instanser klar til at tage sig af de børn, der bliver omsorgssvigtet. Det er vores pligt som samfund at hjælpe disse børn.

Her mener vi Demokraatit især, at det er vigtigt, at vi retter fokus mod at gøre det mere attraktivt at være plejefamilie.

Mange familier har frivilligt indvilliget i at være plejefamilie for et barn, der mangler trygge rammer. Det er meget prisværdigt, at de vil påtage sig denne samfundsvigtige opgave. Uden deres hjælp skulle der oprettes endnu flere særdeles omkostningstunge institutionspladser. Da det både menneskeligt og økonomisk er bedre at have placeret et omsorgssvigtet barn hos en ressourcestærk familie, vil det være en god ide at forbedre plejefamiliernes vilkår, så endnu flere familier ønsker at påtage sig opgaven.

I den forbindelse er det ligeledes vigtigt, at plejeforældre får tilbud om flere relevante kurser, da det er meget vigtigt, at plejeforældre kender til den nyeste viden om, hvordan man håndterer og hjælper omsorgssvigtede børn.

Ud over at sikre tilstrækkeligt med plejefamilier og øvrige instanser, så er det essentielt, at vi sikrer os, at der er veluddannede pædagoger og psykologer, der står klar til at tage sig af de omsorgssvigtede børn.

Hvad angår børn, der har været udsat for seksuelt misbrug (og disse er ikke nødvendigvis blevet omsorgssvigtet af deres forældre), så er det vigtigt, at disse børn får et retskrav på øjeblikkelig psykologhjælp for bedst muligt at forebygge livsvarige mén.

Vi skal huske på, at børnene allerede er blevet svigtet. Det er uacceptabelt, at børnene risikerer at blive svigtet en gang til – denne gang af systemet.

Handicappede

Det er vigtigt, at vi begynder at fokusere på, hvad de handicappede kan bidrage med i stedet for, hvordan vi kan gøre dem til klienter. Handicap kommer i mange forskellige former, og det er derfor vigtigt, at vi kigger individuelt på hvert enkelt handicappet menneske, og udarbejder en individuel og konkret plan for, hvordan den enkelte kan få det bedst mulige liv. For nogen betyder det, at resten af tilværelsen skal tilbringes på en institution. Her er det vigtigt, at vi sikrer veluddannet personale, så den handicappede får en god hverdag.

Men mange handicappede hører ikke til på en institution. De hører til i den helt almindelige hverdag sammen med alle os andre. En hverdag med arbejde og familie. Her skal vi blive bedre til at hjælpe den enkelte til at få det hele til at fungere. Vi skal sikre handicapvenlige boliger og handicapvenlige adgangsforhold til offentlige institutioner, butikker med videre.

Og så skal vi sikre, at den handicappede kan passe et arbejde. Det kan være via deltidsarbejde, flexjob eller lignende. Men i hvert enkelt tilfælde er det noget, der skal planlægges og aftales med den enkelte handicappede, så vi sikrer, at han/hun får de bedst mulige betingelser for at kunne bidrage til samfundet på samme måde som alle os andre.

De svageste ældre

Vi er alle enige om, at alderspensionister skal have så gode levevilkår som muligt. Og der bliver arbejdet på det hver dag. Ofte er det dog som om, at vi i høj grad forbedrer forholdene for alle i stedet for at fokusere vores hjælp på dem, der har mindst og som ikke længere er i stand til at bidrage. Demokraatit er stolte over alle de alderspensionister, der har overskud til at blive på arbejdsmarkedet og hjælpe til, hvor de kan. Det er en stærk ældrestyrke, men også en styrke, der i høj grad er i stand til at tage vare på sig selv, hvilket vi skal være taknemmelige over.

Disse alderspensionister skal ikke straffes. De skal ikke modregnes i deres pension. De skal have lov til at arbejde, og de skal hyldes for det. Men det gode spørgsmål er om de også skal belønnes? Var pengene ikke bedre brugt på at hjælpe de alderspensionister, der næsten ikke har noget til sig selv i stedet for at male med den brede pensel og give flere penge til alle.

Demokraatit har ikke det endelige svar på, hvad der vil være det optimale at gøre. Men vi har et stort ønske om at kunne målrette økonomisk hjælp til de alderspensionister, der har mindst. 1.000 kroner ekstra om måneden kan gøre en gigantisk forskel for den svage alderspensionist, mens det for alderspensionisten med den solide pensionsopsparing ikke har den samme betydning. Dette er vi nødt til at adressere, når vi taler om, at de ældre skal hjælpes. Det er forkert at skære alle ældre over den samme kam. Ældre mennesker er individuelle mennesker med individuelle behov – derfor skal de også behandles individuelt.

Til gengæld er det vigtigt, at vi som samfund sikrer, at alle ældre har gode muligheder for at leve et aktivt ældreliv. Vi er nødt til at skabe nogle rammer, hvor de ældre kan mødes med henblik på kortspil, gå-ture,

håndarbejde og den slags, så hverdagen kan blive indholdsrig med nye venskaber og måske endda også med nyfunden kærlighed. Alt for mange ældre ender med at sidde ensomme derhjemme og få en relativt trist alderdom. Det skal vi gøre noget ved.

Misbrugsbehandling

Alkohol og hash er de største syndere, hvad angår misbrug herhjemme. Alt for mange har fået et usundt afhængighedsforhold til disse rusmidler. Disse mennesker skal vi hjælpe til at komme ud af misbruget, så de igen kan bidrage på arbejdsmarkedet og i deres familier. Første skridt er at erkende et misbrug. Her har de nærmeste et stort ansvar i forhold til at få misbrugeren til at søge hjælp. At række hånden ud efter hjælp er det første, vigtige skridt på vej mod helbredelse. Her er det igen vigtigt, at vi ikke stopper alle misbrugere ned i den samme kasse, og tror, at vi som samfund kan bestemme, hvordan misbrugerne kan komme ud af deres misbrug. Desværre er det lidt det, vi gør i dag.

Samfundet har bestemt, at alle skal behandles på Allorfik. Men hvad nu hvis et behandlingsforløb på Allorfik ikke er optimalt for alle misbrugere? Her er det vigtigt, at misbrugsbehandlingen bliver planlagt i tæt samarbejde med den enkelte misbruger og dennes nærmeste. Det er ligeledes vigtigt, at vi som samfund er åbne over for alternative behandlingsformer på det private marked. Hovedfokus skal altid være på, at misbrugeren kommer ud af sit misbrug via den helt rette behandlingsform for den enkelte misbruger. Vi skal væk fra tankegangen om, at misbrugere kun kan behandles på Allorfik.

Misbrug river familier fra hinanden, og vi skylder at gøre alt, hvad vi kan for at hjælpe misbrugeren og denne familie til en bedre og mere meningsfuld tilværelse.

Sundhedsområdet skal prioriteres

I Demokraatit er vi glade for at se, at vi med vores kun tre mandater alligevel har formået at påvirke den førte sundhedspolitik i en positiv retning. Her kan jeg ikke lade være med at fremhæve, at ufrivilligt barnløse nu kan se frem til at modtage fertilitetsbehandling i Danmark, at der er blevet aftalt en ny og forbedret fasttrack-ordning med henblik på at tiltrække udenlandsk sundhedspersonale og at der er kommet langt mere fokus på psykiatrien og på det øgede antal diagnoser blandt børn og unge.

Der er dog ingen tvivl om, at vores sundhedsvæsen er i krise, og at vi er nødt til at gøre en indsats for, at sundhedsvæsenet kommer stærkt igen. Også derfor skuffer det mig så kolossalt, at Naalakkersuisut møder uforberedt op til et seminar og at visionerne for fremtidens sundhedsvæsen er meget svære at få øje på.

Vi er nødt til at tænke ud af boksen og overveje om vi gør tingene på den rigtige måde. Skal vi blive ved med at have den form for politisk organisering af sundhedsvæsenet, som vi har i dag? Eller bør vi i stedet nedsætte en professionel bestyrelse og gøre op med styrelsesbegrebet? Uanset hvad, så bør vi sikre langsigtede brede politiske forlig over eksempelvis 10-årige perioder for at undgå at gode tiltag går tabt, og for at undgå at spilde administrative ressourcer.

Her er det vigtigt for Demokraatit, at vi alle gør en indsats. Det er nemlig sådan, at vi som mennesker selv

kan gøre rigtig meget for at forebygge en række sygdomme. Vi kan lade være med at ryge, vi kan drikke alkohol med måde, vi kan skære ned på fedt og sukker og vi kan dyrke motion. Dette alene vil betyde, at presset på sundhedsvæsenet fremadrettet vil blive mindsket. Og som en særdeles positiv ekstra gevinst, så vil vi som mennesker få en højere livskvalitet.

Herudover ser vi gerne, at der hurtigst muligt bliver sat gang i følgende tiltag:

- Vi vil via IT øge mulighederne for selvbetjening, så vi kan frigøre de sundhedsprofessionelles administrationstid og øge den enkeltes ansvar for egen sundhed. Sådanne tiltag vil samtidig kunne mindske presset på telefonkøen, som vi vel alle har prøvet at være i kontakt med.
- Vi skal blive bedre til at fastholde herboende medarbejdere i sundhedsvæsenet. Dette er meget, meget vigtigt at prioritere for den til enhver tid siddende Naalakkersuisoq og for den til enhver tid siddende sundhedsledelse.
- Vi skal have etableret partnerskabsaftaler med uddannelsesinstitutioner i udlandet for at udvikle sundhedspersonalets kompetencer, da folkesundheden bliver mere og mere kompleks.
- Vi skal gøre det mere attraktivt at tegne private sundhedsforsikringer både for virksomheder og for enkeltindivider.

Herudover er det vigtigt for Demokraatit, at der bliver fundet en løsning på den udfordring, som det er, at der kommer så mange turister om sommeren. Vi er underlagt en international aftale om at skulle være i stand til at levere akutte sundhedsydelser til turister og andre der gæster vores land. I sommerperioden, hvor der er allerflest turister/udefrakommende, er det kutyme, at sundhedsvæsenet drosler ned for aktiviteterne som konsekvens af ferieafvikling og ressourcemangel. Her bør vores internationale aftale bane vejen for, at vi tager kontakt til WHO eller en anden relevant forhandlingspart og sikrer assistance henover sommeren. Alt andet vil være uansvarligt.

Slutteligt vil jeg igen udtrykke mit håb for, at vi får en god og konstruktiv samling med gode resultater.